

Новости Республики

В ГОРНОМ УЛУСЕ ДАН СТАРТ СТРОИТЕЛЬСТВУ ВОЛС НА УЧАСТКЕ БЕРДИГЕСТЯХ – ДИКИМДЯ – ЕРТ

Торжественное событие – старт строительству волоконно-оптической линии – состоялось в микрорайоне «Молодёжный» села Бердигестях Горного района.

Работа началась в рамках муниципально-частного партнёрства между администрацией Горного района, сельскими поселениями и компанией ООО «Сахателекоммуникации». Реализация проекта позволит организовать широкополосный доступ в интернет трёх населённых пунктов Горного улуса – Бердигестяха, Дикимдя и Ерт. Далее работы продолжатся от села Бердигестях к селам Асыма, Кюерелях и Бясь-Кюель. Общая протяжённость оптических линий составит 166 км.

Глава Якутии Айсен Николаев поздравил жителей со знаменательным событием, отметив ключевую роль оптоволоконной линии в развитии сельских территорий. «Сегодня волоконно-оптическая связь это требование времени уже не только для районных центров, но и для маленьких населённых пунктов. Строительство ВОЛС в Горном районе является успешным примером муниципально-частного партнёрства. Хочу особо отметить администрацию Горного района, которая совместно с частной компанией «Сахателекоммуникации» ведёт активную работу по проведению линии волоконно-оптической связи в малые наслег. Уже до конца 2019 года из всех поселков Горного района только два останутся пока без ВОЛС, но они уже есть в планах района на 20-е годы. Совместная работа значительно повысит качество жизни наслегов, тем более мы видим работа идет, что компания имеет достаточный опыт, компетенцию, ориентируется на качество», – отметил Ил Дархан.

Сегодня прокладка оптики таким же методом ведётся и в других улусах республики – Нюрбинском, Верхневилуйском, Оленёкском, Ленском районах. Районный центр Горного улуса – село Бердигестях – подключен к высокоскоростному интернету региональным оператором связи «Сахателекоммуникации» в 2017 году. Строительство ВОЛС в Горном улусе сегодня является приоритетным проектом для ООО «Сахателекоммуникации», работы планируется завершить до конца текущего года.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия)

Тыа хаһаайыстыбата

ХОДУНА ААЙЫ ОТЧУТТАР

«Биир сайынны күн дьылы аһатар» дьин норуот өһүн хоһоонугар этиллэринин, Мугудай нэһилиэгин отчуттара кураан күннэри былдьаһан, окко тэтимнээхтик табыстылар. Ол курдук, Аранастаах алааһыгар отууланан олорор Егор Егорович Оконешиков биригэдэтигэр сырыттым. Биригэдэ – толору механизированнай. Егор Егорович байэтин отун охсон баран, куурус диэри аттынаабы алаастарга дьонно отторун пресстээн биэра сылдыар эбит. Кырдыаһас, уопуттаах механизатор байэте онорбут муньарынан отун суухайдык мустаран абыраммыт. Сыл тахсар отун булар былааннаах.

Мань тэнэ нэһилиэк механизатордара Николай Михайлович Пухов уолунаан Колялыын, Игнатий Кэнчэрович Слепцов уолунаан Айталлыын кыттыһан оттуу сылдыаллар. Николай Михайлович, Игнатий Кэнчэрович – кураан сылларга өрүс арыныгар миран оттообут уопуттаах дьон. Аттынаабы отчуттардыын үлэлэрин сөнөһөн, бэрт таһарылаахтык оттууллар. Николай Михайлович 12 ыанар ынахтаах уонна кыра сүөһүлэрдээх Сыл тахсар отун дойдуттан булунар баба санаалаах Оттон Игнатий Кэнчэрович хаһыс да сылын дьонно от пресстэһинигэр сылдыар. Сарсыарда бары биир сиргэ түмсөн, эдэр отчуттарга суба-ама биэра охсон, күннээби үлэни былааннаан үрүө – тарба тарбаастылар.

Отчуттар сайынны кураан күнү былдьаһа, сыл тахсар оту булуна, алаас айы үлэ үгэнигэр сылдыаллар.

Ульяна СЛЕПЦОВА,
Мугудай нэһилиэгин дьаһалтатын тыа
хаһаайыстыбатын исписэлиһэ.

СӨ бастагы Ил Дархана Е.А. Борисов үбүлүөйүн корсо

КӨХТӨӨХ КЫТТЫЫНЫ ЫЛАРГЫТЫГАРЫНГЫРАБЫТ

Атырдьах ыйын 16 күнүгэр биер дойдулаахпыт, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бастагы Ил Дархана Егор Афанасьевич Борисов 65 сааһын туолар үбүлүөйүнэн, Чурапчыбыт нэһилиэгэр «Село – территория возможностей» дьин өрөспүүбүлүкэтээби форум ыытыллыабы. Бу форуму СӨ Тыа хаһаайыстыбатын министристибэте уонна Чурапчы улуунун дьаһалтата тэрийэр.

Егор Афанасьевич Борисов Ил Дарханынан үлэлээбит кэмнэригэр дорубуйа харыстабылыгар үөрэхтээһингэ, демографияга, культуурага, хаачыстыбалаах суолга-иискэ, олорор дьинэн уонна тупсабай усулуобуйанан хаачыйыыга, экологияга, наукага, дьобус уонна орто урбааны өйөөһүнүгэ, цифровой экономикага таһарылаах үлээ уонна дьарыктаах буолууга, ону тэнэ норуоттар икки ардыларынаабы кэлэрээссийэга, экспорка сүрүн болломтотун ууран, таһарылаахтык үлэлээбитэ, сана хайыскалары, бырагыраамалары киллэрбитэ. Онон сизгэрэн, өрөспүүбүлүкэ нэһилиэгэр Егор Афанасьевич үлэлээбит хайыскаларынан байэлэрин бырайыактарын бу форумна көмүскээн, кыайылаахтар 1-дии мел. солкуобайдаах гранынан наһараадаланыахтара.

Онон атырдьах ыйын 16 күнүгэр кьин далааһыннаах форумна улууспут олохтоохторун көхтөөхтүк кэлэргитигэр ыгырыбыт Форум чэрчитинэн, эһизэ анаан быыстатка-дьаарбанкалар, оспорго аналлага аттракционнар, оскуола баһаара, «Кыдаала ооньуулар» уонна кэнсиэр тэриллиэга. Кэлиг, сылдыын, ыалдьыттаан!

БЫРАГЫРААМАТА:

Атырдьах ыйын 15 күнэ

12.00-19.00ч. «Село – территория возможностей» өрөспүүбүлүкэтээби форум кыттылаахтарын кэлиитэ.

Атырдьах ыйын 16 күнэ

- 09.00-10.00ч. Кыттааччылары регистрациялааһын, былаһааккаларынан үллэриин.
- Буолар сирэ: Маһаайы алааһа, 2-с нүөмэрдээх ураһа.
- 10.00-10.45ч. «Село – территория возможностей» өрөспүүбүлүкэтээби форум үөрүүлээх аһыллыыта.
- Буолар сирэ: Маһаайы алааһа, «9 томтор» амфитыйаатыр.
- 11.00-15.00ч. Былаһааккаларынан үлэ.
- Буолар сирэ: Маһаайы алааһа.
- 11.00-17.00ч. Тыа хаһаайыстыбатын онорон таһарааччыларын быыстатка-дьаарбанкалара, аттракционнар, «Будь готов к школе» оскуола баһаара.
- Буолар сирэ: Маһаайы алааһа, Чурапчы нэһилиэгэрин ТОС-тарын былаһааккалара.
- 12.00-13.00ч. «Кыдаала ооньуулар» ыспартыбынай күрэхтэһиин аһыллыыта.
- Буолар сирэ: Маһаайы алааһа, «9 томтор» амфитыйаатыр.
- 13.00-14.00ч. Эбизт.
- Буолар сирэ: Маһаайы алааһа.
- 15.00-16.30ч. «Село – территория возможностей» форум үөрүүлээх чааһа. Форум түмүктэрин билиһинэриин. Кыайылаахтары наһараадалааһын.
- Буолар сирэ: Маһаайы алааһа, «9 томтор» амфитыйаатыр.
- 16.30-18.00ч. Кэнсиэр.
- Буолар сирэ: Маһаайы алааһа, «9 томтор» амфитыйаатыр.

Тэрийэр хаһыһыһа.

Турнир “Кыдаала ооньуулар-2019” собирает именитых спортсменов Чурапчи.

16 августа в Чурапче на спортивной арене алааса Маһаайы наменается турнир по национальному многоборью «Кыдаала ооньуулар». Состязания сильнейших многоборцев улуса будут приурочены к юбилейной дате – 65-летию со дня рождения бывшего главы Республики Саха (Якутия), а ныне члена Совета Федерации Федерального Собрания РФ Егора Афанасьевича Борисова. Общий призовой фонд турнира составит 600 000 рублей, который поделят между собой победитель (300 т.р.), второй призер (200 т.р.) и бронзовый медалист (100 т.р.) соревнований. Примечательно, что по положению в соревнованиях могут принять участие только уроженцы Чурапчинского улуса или же спортсмены, живущие и работающие в районе.

«По состоянию на сегодняшний день заявки для участия в турнире подали 18 спортсменов, – рассказал «Спорту Якутии» начальник Управления физической культуры и спорта улуса Иван Оконешиков. – Среди участников есть как титулованные, так и перспективные атлеты нашего улуса. Соревнования, безусловно, украсят своим выступлением победитель и участники «Игр Дыгына» Петр Старостин (Ожолун), Павел Друзьянов (Сылан) и Алексей Протодьяконов (Чепара). За победу и призовые места вполне может побороться и чемпион России по мас-рестлингу Ньургун Пестряков (Бахсы), который к тому же является ещё и победителем по многоборью на Играх Манчаары 2013 года. На спортивной арене увидим также бойца ММА Григория Барашкова (Чурапчи), который известен своими выступлениями в хапсагае, боксе и других видах спорта. Попробуют свои силы и братья Пугачевы Андрей и Георгий, профильным видом спорта которых является мас-рестлинг. Борец вольник и хапсагаист, призер чемпионатов республики, опытным участником «Тобус томтор ооньуулар» Семен Аммосов традиционно выступит на соревнованиях по многоборью. Данил Николаев из Мырыла является победителем «Күөнчэ баба ооньуулар» по многоборью, так же Станислав Андросов»

из Хадара. Он является воспитанником клуба «Боотур» и тренируется под руководством Ивана Белолобского. Интересным станет выход на спортивную арену ветерана и нашего известного атлета Афанасия Сивцова. 40-летний спортсмен, кстати, боксировал в финальной части Игр народов Якутии в Амге. Другие участники Платон Васильев (Мугудай), Петр Луковцев (Хоптого), Иван Иванов (Хатылы), Дмитрий Ноев (Болугур), Борис Строев (Чурапчи), Василий Кузьмин (Чакыр), Михаил Петров (Арылах). Будем надеяться, что этот турнир, возможно, откроет нам новые имена среди многоборцев Чурапчинского улуса», – отметил Иван Оконешиков.

Наш собеседник также добавил, что заявочная кампания турнира «Кыдаала ооньуулар-2019» еще не завершена. Ежедневно в управление ФКиС улуса поступают звонки от потенциальных участников. Последний срок подачи заявки на турнир 15 августа – накануне старта состязаний.

Напомним, что в программе турнира по национальному многоборью пять видов спорта: борьба хапсагай, сыарба соһуута (60 метров), тутум эргиир (якутская вертушка), бэрэбинэни ыраахха илдьи (переноска бревна), кыыс экирэтиитэ (бег на 400 метров).

Газета «Спорт Якутии».
Фото Семе́на ЖЕНДРИНСКОГО.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин бастакы Ил Дархана Егор Борисов 65 сааһыи көрөө

САХА СААРЫНА, САТАБЫЛЛААХ САЛАЙААЧЧЫ

Өрөспүүбүлүкэни уһун сылларга салайбыт биир дойдулаахпыт Егор Афанасьевич Борисов быйыл атырдыах ыйын 15 күнүгэр 65 сылын туолар үбүлүөйүнэн, төрөөбүт-үөскээбит Чурапчытын бары тыа хаһаайыстыбатын үлэниггэрин уонна оччотообу сопхуос дириэктэрдэрин ааттарыттан итиитик-истинник эбэрдэлиибин!

Егор Афанасьевич 1971 сыллаахха Чурапчы орто оскуолатын үөрэнэн бүтэрэн баран, 4 сыл устата Чурапчытаабы Сельхозтиэхиньикэбэ оробуочайынан үлэлээн баран, 1974 сыллаахха Новосибирскайдаагы тыа хаһаайыстыбатын үнүстүүтүгэр үөрэнэ киирбитэ. 1979 с. инженер-механик идэтин баһылаан, төрөөбүт дойдутугар кэлбитэ. Кэлээтин кытта, Сельхозтиэхиньикэ мастарыскайыи сэбиэдиссэйинэн анаммыта. Абыс ый устата үлэлээбитин кэнниттэн эдэр, үрдүк үөрэхтээх каадыры тэрилтэ управлющайынан аныыллар. Егор Афанасьевич ити үлэтигэр олохтоохтук ылсан, Сельхозтиэхиньикэ матырыаалынай баазатын санардан, таас мастарыскай, 12 кыбартыралаах үлэниггэр оморор дьизлэрэ, дьыссаат дьизтэ тутуллан, Чурапчыга Ньидьили алааһыгар бастакы таас тутуулар дьэндэлибиттэрэ. Егор Афанасьевич управлющайынан үлэлиир кэмнэригэр Сельхозтиэхиньикэ филиаллара сопхуостар кинэригэр аһыллан, тизхиньикэни халытаалынай өрөмүөннээн чөлүгэр түһэри хас эмэ төгүл улааппыта, хотону механизациялыыр этэрээт тэриллэн, бэрт элбэх хотон толору механизацияламмыта. Маны таһынан сирин төрдүттэн тулсарар механизированнай этэрээт тэриллэн, сопхуостар ыраах сытар сирдэрин оноруу күүскэ ытыллыбыта.

Егор Афанасьевич управлющайды оморон, Арассыыйа сельхозтиэхиньикэни дьаһайар миниистиригэр туруорсан, 10 бырысыаптаах «Урал» массыналары пуонданы таһынан анатан ылбыта, сопхуостар Золотинка ыстаансыаттан ыллар комбикормун, фуражтарын, сизмэ бурдугу, ону таһынан ыраах оройуоннарга оттоммут оту тизийигэ улахан автоколонна тэриллэн, улахан көмөнү онорор буолбута.

Сельхозтиэхиньикэ управлющайынан 5 сыл үлэлээбитин кэнниттэн тэрийэр дьобурдаах эдэр исписэлиини Баартыа райкома таба көрөн, тыа хаһаайыстыбатын оройуон үрдүнэн салайар РАПО бэрэссэдээтэлинэн анаабыта. Икки сыл үлэлээбитин кэнниттэн Баартыа Райкомун тыа хаһаайыстыбатын салайар сэкирэтээринэн анаан үлэлэтэн, бүтүн оройуону салайар үлэни итэбэйбитэ. Ону эдэр исписэлиис үтүө суобастаахтык толорон, салайар үлэбэ маннайгы уопуту ылбыта.

Егор Афанасьевич аны Баартыа Райкома 1989-1991 сылларга Чурапчы оройуонун Райсэбиэт исполкомун бэрэссэдээтэлинэн анаан үлэлэппитэ. Кини оройуону салайар кэмигэр субуруччу кураан дьыллар буолан, сүөһү аһылыгын бэлэмнээһиннэ олус ыарахан дьыллар турбуттара. Онон 1987 с. Баартыа Обкомун көһө сылдыар бюрота Чурапчыга буолбута. Баартыа Обкомун бюрота атын ыраах оройуоннарыннан оттоон, былааннаан сүөһүнү иитэргэ модьуйбута. Онон оройуонна тизэрдиллэр эт-үүт туттарыллар былаанын толорору ирдээбитэ.

Ити сылларга оройуон сопхуостара Уус Майа, Ханалас, Дьокуускай, Нам, Горнай, Бүлүү, Кэбээйи оройуоннарыгар тийэн, хаар түһүөр диэри оттоон кэлэр этилэр. Кыһынын ол оту пресстээн, оройуон тизхиньикэлэрин түмэн, от тизийитигэр улахан көмө оноруллар этэ.

Егор Афанасьевич оройуону салайыыга үлэлиир кэмнэригэр Баартыа Киин Кэмитиэтин сэкирэтээрэ Михаил Сергеевич Горбачев Сэбиэскэй Союуһу ыһар туһунан дьаһалы таһаарбыта. Сэбиэскэй Өрөспүүбүлүкэлэр туспа арахсан барбыттара. Дойдуну салайан олорбут Коммунистическай Баартыаны

ыһан кэбиспитэ. Арассыыйаны Бэрэсидьизин салалтатыгар киллэрбитэ. Арассыыйа маннайгы Бэрэсидьизинэ Борис Николаевич Ельцин Дойду Судаарыстыбатын баайын барытын чааһынай бас билиигэ бизэрэгэ көнүлү бизэрбитэ. Арассыыйа колхуостарын-сопхуостарын ыһан, баар баайын бары оробуочайдарга үллэрэргэ кытаанах модьуйууну таһаарбыта. Бэрэсидьизин ити кытаанах дьаһалын толорууга «Чурапчы» уонна Карл Маркс аатынан сопхуостар өрөспүүбүлүкэбэ биир бастакынан сопхуостарын ыһан, баайын оробуочайдарга түнэллэпитэ.

Ити айдааннаах кэмнэ Өрөспүүбүлүкэ салалтата Егор Афанасьевичи таба көрөн, салайар үлэбэ балай да уопутуран эрэр эдэр киһини Өрөспүүбүлүкэ Тыа хаһаайыстыбатын миниистиритибэтигэр үлэбэ ыһырбыта. Онон миниистирин матырыаалынай-техническэй хааччыйыыга солбуйааччынан ананан үлэлиир. Ити үлэлиир кэмигэр өрөспүүбүлүкэбэ аан маннай тыа хаһаайыстыбатын хааччыйар "Агротехснаб" тэрилтэтин тэрийбитэ. Онон тыа хаһаайыстыбатын салаатын тизхиньикэнэн, саппаас чааһынан хааччыйыы тулсубута. Бу анаммыт үлэтигэр төһө да кылгастык үлэлээтэр, инициативалаах исписэлиини аны Бырабыыталыстыба матырыаалынай-техническэй хааччыйыыга уонна сибээскэ солбуйар бэрэссэдээтэлинэн анаан, 1998 сылга диэри үлэлиир.

Өрөспүүбүлүкэ маннайгы Бэрэсидьизинэ Михаил Ефимович Николаев Егор Афанасьевичи 1998-2000 сылларга тыа хаһаайыстыбатын миниистиринэн анаан үлэлэтэр. Бу кэмнэ өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн сопхуостары эһэн, бааһынай хаһаайыстыбалары күүскэ тэрийэн барыы уонна сүөһү-сылгы үксэ чааһынай илиигэ киирбит кэмнэрэ буолар.

Тыа хаһаайыстыбатын миниистиринэн Егор Афанасьевич бэрт таһаарылаахтык үлэли омордобуна, аны тыа хаһаайыстыбатын научнай-чинчийэр үнүстүүтүн дириэктэринэн анаан ытыллар. Онон үлэли оморон экономикай наука доктора буолар. Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр 2002 сылга Вячеслав Анатольевич Штыров Бэрэсидьизининэн быыбарданар. Өрөспүүбүлүкэ сана салалтаба киирэр. Ити кэмнэ аан дойду үрдүнэн улахан кириисис буолбут кэмэ. Онон Өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбатын салайыыга улахан уопуттаах каадырдар наада буолаллар. Вячеслав Анатольевич Егор Афанасьевичи маннай Бырабыыталыстыба бэрэссэдээтэлин бастакы солбуйааччытынан, онтон 8 сыл устата Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабыыталыстыбатын Бэрэссэдээтэлинэн анаан үлэлэтэр. Иккиэн тэннэ тапсан үлэлээн, кириисини этэннэ турурууга күүстээх дьаһаллары ылыналлар. Өрөспүүбүлүкэбэ бырамыысыланнаһы сайыннаран, киирэр нолуогу улаатыннаран, бүддьүөт тэрилтэлэрин хамнастарын тута төлөөн иһэргэ кыах үөскүүр. Оттон тыа хаһаайыстыбатыгар үүт субсидиятын 20 солк үрдэтэр дьаһалы ылан, тыа сирин олохтоохторо сүөһүлэрин элбэтэри, онорон таһаарар бородуужуйаларын улаатыннараарга үлэлээн барбыттара. Өрөспүүбүлүкэбэ бу кэмнэргэ сыл аайы 10-нуу таас оскуолалар тутуллан үлэбэ киирэр буолбуттара. Бу кэмнэ Бүлүү гааһа Лена өрүһү туораан, өрөспүүбүлүкэ илин эгээригэр умайбыта.

2010 сылга Вячеслав Анатольевич Штыров 8 сыл устата Бэрэсидьизининэн үлэлээн баран, Москваба Федерация Сэбиэтигэр үлэли барар буолбута. Кини бэйэтин онугар Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бэрэсидьизининэн Егор Афанасьевич Борисову туруорар туһунан Арассыыйа Бэрэсидьизинигэр этии киллэрбитэ. Онон Егор Афанасьевич 2010 сыллаахха Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бэрэсидьизининэн, онтон кэлин Ил Дарханынан быыбардаммыта.

Егор Афанасьевич Ил Дарханынан үлэлээбит сылларыгар өрөспүүбүлүкэ олобо-дьаһаба өссө күүскэ сайынна. Таас оскуолалары

тутуу бырагыраамата салданан, сыл аайы 1 оскуола тутуллар буолла. Егор Афанасьевич Ил Дарханынан үлэлиир кэмнэригэр «Хаарба дьизлэртэн дьону көһөрүү» бырагыраамата күүскэ киирэн, улуус кииннэригэр, ону таһына тыа нэһилиэктэригэр толору хааччыллыылаа таас дьизлэр тутуллар буоллулар. Билин Чурапчыбыт хайдах курдук 4-5 этээстэ таас дьизлэринэн кизэргэйдэ? Маны таһына тыа сиригэр чааһынай дьизлэри киин ити системэбэ холбооһун күүскэ ытыллыа төһөлөөх үтүө дьыала олохтонно? Егор Афанасьевич быһаччы дьаһалынан Бүлүү гааһа Чурапчыга кэлбитэ хайыы-үйэ 5 сы буолла, гаастааһын Чурапчы нэһилиэгэ уонна собуруу 5 нэһилиэккэ күүскэ ытыллыа эрэр. Сэбиэскэй кэмнэ биһизэхэ гаас кэли дьизэн санаан да көрбөт этибит. Аны Аллара Бэстээх – Чурапчы суолун асфаллааһын үлэ сабалланна.

Егор Афанасьевич бэйэти инициативатынан уонна контуруолунан тыа хаһаайыстыбатын сокуона ылыллан, И Түмэнинэн билэргэнэнэ. Тыа хаһаайыстыбатыга эдэр ыччаты тардыыга граннар олохтоно ыччат тыа сиригэр олохсуйан, сүөһү-сылгы көрөр буолла. Эдэр ыччакка анаан оморор дьизлэр тутуллаллар.

Егор Афанасьевич Ил Дарханынан үлэлиир кэмнэригэр тыа сиригэр би даһаны оскуола, балыыһа, кулууп, уһуйаан сабыллыбыт түбэлтэтэ суох. Өссө сангаль тутуулар күүскэ ытыллыа тураллар. Ки үлэлээбит кэмигэр маннай улахан ситиһиил төрүт олохтоох каадырдары өрөспүүбүлү салалтатыгар үлэлэтиитин түмүгэр, бары би санаанан өрөспүүбүлүкэ туһата дьизэн үлэлэ кэлбиттэринэн ситиһилиннэ дьизэн сыа бизэрэбин.

Егор Афанасьевич 2018 сыл ыам ый 28 күнүгэр бэйэтэ баба өттүнэн Ил Дархана дуоһунаһыттан уурайан, эстафетаны эдэр эрчимнээх каадырга Айсен Сергеев Николаевка туттарарын туһунан этии барыбытын соһутта.

Билигин Егор Афанасьевич Арассыыйа таһымыгар тахсан, Федерация Сэбиэтигэр Аграрнай кэмитиэт солбуй бэрэссэдээтэлинэн үлэлээн, аны бэйэтэ баай уопутунан Бүтүн Арассыыйа үрдүн тыа хаһаайыстыбата сайдыытыгар бэйэтэ кылаатын киллэрэригэр эрэл улахан.

Түмүктээн эттэххэ, тобус томтордо Чурапчы сириттэн сэрии кэнниннээбэ ыарах олоҕо энээрдэһэн, анаардас ийэ, ыал улахан оҕото буолан, тыа сирин ыарахан олоҕо барытын билэн улаатан, бэйэтин дьулурууну бэйэтин сайыннаран, хайдах курдук ула саалайааччы иитиллэн тахсыбыта ба ыччакка үтүө холобур буолар. Бары ыччат Егор Афанасьевич олобун, үлэтин туһунан үөрэтэ кини холобурун батыһарга үөрэниэхтээхтэр.

Оттон Егор Афанасьевич үлэтэ, оло Чурапчы уонна Саха өрөспүүбүлүкэти устуоруйатыгар Кыһыл Көмүс буукубан суруллан, үйэ-саас тухары хаалыахта дии саныыбын. Мин тус бэйэм Егор Афанасьевичи кытта алтыһан, уһун сыллар тыа хаһаайыстыбатыгар үлэлээбиппин астынабын уонна махтанабын. Ону таһынан 20-с үйэбэ Чурапчы оройуонуттан собот 2 төгүл Бүтүн Союуустаабы, 10 төгүл Бүтүн Арассыыйатаабы социалистическэй куоталаһы кыайылааба – Эрилик Эристы аатынан колхуос-сопхуос тэриллиби үбүлүөйдээх дьаһала 3 төгүл ытыллыыты уонна үлэ бастыггарын үйэтитиигэ көмө иһин барба махтал тылларын аныыбын.

Эбэрдэни кып Семен Иванович СЕРГЕЕВ 1976-1989сс. Эрилик Эристы аатынан уонна «Мугудай» сопхуос дириэктэрдэрэ, Саха Өрөспүүбүлүкэти норуот хаһаайыстыбатын үтүөлү үлэнигэ, Чурапчы улууһун Бочуотта олохтоо

Саха Өрөспүүбүлүкэтин бастакы Ил Дархана Егор Борисов 65 сааһын корсо

Егор Борисов: “Үлэлиирбин эрэ билэрим”

Ыччат дьону кытта көрсүһүүлэргэ Егор Борисов мэлдьи манньк этээчи: “Дуоһунаска тиксэр туһунан мин хаһан да толкуйдаабат этим. Үлэлиирбин эрэ билэрим”. Ити дьин-чаччы.

Абыс оҕолоох Борисовтар дьиз кэргэн ыар сүтүктэммитэ – тутах киһилэрэ, амарах аҕалара орто дойду олобуттан арахсыбыта. Ыл улахан уола Егор дьиз кэргэнин уустук кэмнэ өйүүр туһуттан үрдүк үөрэххэ киирэр баҕа санаатын тохотон, оскуола кэнниттэн тутта оройуоннааҕы “Сельхозтехиникэ” өрөмүөннээчи-селиэсэринэн үлэһэ киирбитэ.

Новосибирскайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын үнүстүүтүгэр үөрэххэ киирэн баран, эдэркээн Егор араас уустуктары көрсүбүтэ – тыа сиригэр үөһүттэн кэлбит саха устудьуона нууччалыы олуттабастык кэлсэтэрэ.

Ол эрэри биригэ үөрэнэр оҕолоруттан кини чорбойоро – билиигэ-көрүүгэ тардыһылааҕа, тиэхиникэни интэриэһиргиригэ, автоэлектрикэни, сыбааркалыыр үлэ ымпыгын-чымпыгын бэркэ билэрэ. Ону таһынан кини мэлдьи эбии үлэлиирэ – хачыгаардыра, араас сиргэ оробуочайдыра, онон устудьуоннар ортолоругар тутта ытыктаммыта.

Үрдүк үөрэҕи бүтэрээт, Егор дойдутугар Чурапчыга Сельхозтехиникэтигэр эргиллибитэ. Игнэн-бохтон турбакка, үлэлээн-хамсаан уопутуран, сыһыа дуоһунаһа үрдээбитэ.

Ити кэмнэ уларыта тутуу саҕаламмыта. Салайар партияҕа улугуруу саҕанааҕы каадырдары эдэр, эрчимнээх, производство уопуттаах, салайар үлэһэ дьобурдаах дьонунан солбуйуу ирдэбилэ турбута. Егор Борисов ССКП Чурапчытааҕы райкомун иккис сэкирэтээринэн аһаммыта.

Ол эрэри дойдута быһыы-майгы тосту мөлтөөн барбыта. Үүммүт уустук кэмнэ бигэ сүрүннээх хаһаайыстыбаннай үлэһиттэр Ситэриилээх былааска кэлэллэрэ наада буолбута. Ити кэмнэ Егор Афанасьевичка

оройуон Ситэриилээх кэмитиэтин тыһыынчанан ыаллары холбооһун бэрэссэдээтэлинэн турарыгар этии кыллэрбиттэрэ.

1991 сыл муус устар ыйга Егор Афанасьевич тэрийэр дьобура, дьону кытта үлэлиир сатабыла өрөспүүбүлүкэ таһымыгар наада буолбута. Онуоха кини Саха сиригэр тыа хаһаайыстыбатын миниистирин солбуйааччынан аһанар.

Өрөспүүбүлүкэ үһүс Бэрэсидьиэнин дуоһунаһын кандидатураларын көрүүгэ Егор Афанасьевичка болҕомто тохтообута түбэспиччэ буолбатах – ити кэмнэ кини өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбатын бэрэссэдээтэлинэн үлэлээн улаханньык уопутурбута.

Ааспыт кэм суола-иһэ хаһан да сүтэн хаалбат. Егор Афанасьевич уустук эдэр сааһа, сиртэн саҕалаабыт производство үлэтэ, боростуой дьону кытта оройуон таһымыгар үлэтэ, Бырабыыталыстыбаны салайбыт сүнгэн уопута Бэрэсидьиэн уонна Ил Дархан быһыытынан сайдан-үүнэн тахсарыгар дьонун олугу түстээбитэ саарбахтаммат. Кини дьону-сэргэни кытта тэннэ үлэ араас болпуруостарыгар сиһилии кэлсэтэр, быһаарсар, баар ыарахаттары кистээбэккэ арыйар, эллиэтинэстэн хаһан да куотуммат, ону тэнэ, саамай сүрүнэ – дьон кыһалбатын төрдүттэн төбөтүгэр тийэ өйдүүр.

Егор Борисов салайар кэмигэр олоһор дьэни тутуу 2010 сыллаахха 303 тыһ. кв. миэтэрэттэн 2017 сыллаахха 634,6 тыһ. кв. миэтэрэҕэ тийбитэ. Ити сыллар усталарыгар Саха сиригэр барыта 3 670,6 тыһ. кв. миэтэрэ изннээх сана олоһор дьэи тутуллубута.

Итини таһынан өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн түөрт сүүстэн тахса хочуолунай тутуллубута, онон кииннэммит иттиигэ сүүһүнэн бөһүөлэктэргэ

тыһыынчанан ыаллары холбооһун кыалпыбыта.

Уонунан сыллар усталарыгар саамай хаалынньанынан биллибит Тиксии бөһүөлэгин уонна Алдан оройуонун нэһилиэнньэлээх пууннарын олоһу-дьаһаҕы хааччылар тэрилтэлэрэ төрдүттэн сагардыллыбыттара. Дьокуускайдааҕы 2-с ГРЭС тутуллубута. Ол киин уонна илин эһээр улуустар энергиянан хааччылыыларын бигэ туруктаата.

Эмиэ ити сылларга Саха сиригэр үрдүнэн 85 сана оскуола, 147 оҕо саада, 229 култуура, доруобуйа харыстабылын уонна услуорт эбийиэктэрэ тутулуннулар. Олор истэригэр “Өрөгөй” ыспартыбынай бэлэмнэни киинэ, “Чолбон” бассейн, Дьокуускайдааҕы аэропорт сана дьэиэтэ уонна да атын бэлиэ эбийиэктэр олоххо киирдилэр.

Итини таһынан 22 815 олоһор дьэи уонна социальнай эбийиэктэр таһынан хааччылыннылар. “Газпрому” кытта Ленскэй, Өлүөхүмэ, Алдан, Нерюнгри оройуоннарын гаастааһын туһунан сөбүлээн ситиһилиннэ.

Тыа хаһаайыстыбатын өйөөһүн болпуруостара болҕомто киинигэр турбута уонна онно туһуламмат үгүс өрүттээх үлэ-хамнас ытыллыбыта. Тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанааччыларга, тыа хаһаайыстыбатын бордууксуйатын онорон таһаарааччыларга субсидия, грант уонна өйөбүл араас сана көрүгүнэрэ баар буоллулар.

Олохтоох салайыныы уорганнара биллэр-көстөр өйөбүлүнэн туһаммыттара. Өрөспүүбүлүкэттэн көрүллэр үбүнэн-харчынан бөһүөлэктэри ыраастааһын, тупсаран оноруу үлэтэ ытыллар кыахтаннылар, суоллар, уулуссалар кэннөрүлүннүлэр, уулуссалары сырдатыы хааччылына, оҕо уонна услуорт былаһааккалара уо.д.а. тутулуннулар.

Эмиэ ити сылларга өрөспүүбүлүкэҕэ тыһыынчаттан тахса килэмистир айан суола, сана күрбэлэр тутулуннулар. Электроуот тарыыба бары тэрилтэлэргэ, ким бас билиитигэр баалларыттан тутулуга суох, биллэрдик аччаабыта.

АПРОСА хампаанньаны 100 бырыһыан приватизациялааһыны сонноһун тохтоуллубута. Эльгатааҕы чохтоох сири туһаҕа таһаарыы, “Сибиир күүһүн”, “Собуруу Саха сирэ” ТОРУ үөскэтии бырайыактарын уонна да атын улахан да, аччыгы да бырайыактары олоххо киллэрии саҕаламмыта.

Өрөспүүбүлүкэҕэ гражданскай уопастыба туругуруутугар Егор Борисов оруола олус улахан. Кини дьаһалынан Саха сиригэр Уопастыбаннай палаатата, олохтоох уопастыбаннай сүбэлэр тэриллибиттэрэ, сылын ахсын Гражданскай форумнар ытыллар буолбуттара. Кини быһаччы өйөбүлүнэн түөлбөнүн үлэ күүһүрбүтэ, уопастыбаннай салайыныыга аһаммыт сирдээх-уоттаах буолбута.

Духуобунас, сир-майгы силигилээһинэ өссө үрдүк таһымга тахсыбыта, багысханньык тарҕанар глобализация кэмигэр төрөөбүт тылы-өһү, төрүт култуураны, өрөспүүбүлүкэ норуоттарын төрүт үгэстэрин харыстааһын, сайыннарыы үлэтэ күүһүрдүлүбүтэ.

2019 сыл ыам ыйын 22 күнүгэр Дойду Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин Федерация Сүбэтин чилиэнэ Егор Борисовы Бочуот уордьанынан наҕараадалаабыта. Ити – Егор Афанасьевич үһүс Судаарыстыбаннай наҕараадата буолар. Ити иннинэ кини “Добордоһуу” уордьанынан уонна “Аҕа дойду туһугар үтүөлэрин иһин” уордьан IV-с истиэпэнигэр наҕараадалааммыта.

2019 сыл атырдьах ыйын 15 күнүгэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин үһүс Бэрэсидьиэнэ уонна бастакы Ил Дархана Егор Афанасьевич Борисов 65 сааһын туолар.

Афанасий Агитович ЕГОРОВ.

ЧУРАПЧЫ - УСПУОРТ ТУОНАТА

Чурапчы улууһун услуорка салаатын "Сага олох" хаһыакка тахсар анал сыһыарыыта

Билиги эрдээксийэбитигэр элбэх киһи суруйар. Сылан нэһилиэгин олохтооһо Вячеслав Ноговицын дөрүн-дөрүн олус интэриэһинэй, үчүгэй ыстатыйалары ыытар. Хаһыалпыт от ыйын 19 күнүнээһи 53 нүөмэригэр кини "Остуоруйаах мөккүөр" диэн улахан ыстатыйата тахсыбыта.

Ол онно Вячеслав Никифорович хас даһаны мунаарар болпуруостаабын аадаммын, кэрэспэдиэн киһи быһыытынан тулааннаах киһини кытары көрсөн кэлсэтэргэ быһаарынним. Бу мин иннибэр үйэ аңаара анараа өттүгэр Америка Копорадо ыстаатын Боулдер куоратыгар уолаттарга аан бастаан ытыллыбыт аан дойду чөмпүүнээтигэр 52 киһи ыйааһына тустан Саха сиригэр Борусна мэтээли адалбыт, биллиилээх тустуук, тириэньэр Семен Прокопьевич Макаров олоһор.

Семен Прокопьевич, үтүө күнүнэн! Билиги хаһыалпытын наар ааба, билэ олоһор буолуохтааххын. Ол онно тахсыбыт биер интэриэһинэй ыстатыйага сыһыаннаах абыайах болпуруостаах кэллим. Маннайгы ыйытыым: "Тустуу чурапчылар хааммытыгар ханыласта дуо?"

Тустуу биллэн турар, интэринээт-оскуоланы кытары ыкса сибээстээх. Күн бүгүнгэ дээрэ интэринээккэ үөрэммит, ону түмүктээбит уолаттар туста сылдьаллар. Куоркун төрүттээбит оскуолата, кини үөрэтиитэ-таһыйыта салбанан иһэр. Өрөспүүбүлүкэ араас муннуктарыгар тийээн араас таһымнаах курактэһиилэри тэрийиилэрэ, маастарыстыбаларын үрдэтиилэрэ барыта бэйэ-бэйэтин кытары быстыспат ситимнээх. Онон тустуу сахалар ортолоругар сайдар диин өйдөбүл үөскүүн сөл. аңаардас чурапчыларга эрэ диир табыллыбат курдук.

Чурапчы уонна Казахстан табаарыстыы көрсүһүүлэрэ 1968 сыллаахха ханна буолбутун, кимнээх кытыбыттарын кылгастык билиһиннэриэн дуо?

Курактэһи 1967 сыллаахха Чурапчыга ыалдьыттыы кэлбит Казахстан, Чита уобалаһын бөбөстөрүн кытары табаарыстыы көрсүһүү буолбута. Интэринээккэ олоһор тулпут соботох саалабытыгар

ИТИННЭ МӨККҮӨР СУОХ

ытыллыбыта. Мин уонна уонча уол харахпытынан ыалдьан, изоляторга кириэн хаалан, хомойуох иһин, ону кыайан көрбөтөхпүт. Кыһын ахсынны ыйга буолбута, тымныы баһайы этэ Саатар кэтэр соммут абыайах буолан уларсыһа-уларсыһа, иккилии буолан солбуһа сылдьан туннугунан көрөбүт, тымныыта да бэрт, туннукпүт кырыара турар, сото сатыыбыт да син биер (күлэр). Аны сүксүһүн турабыт. Иннээ тынан 67 сыллаахха буолбута диэн чуолкай өйдүүбүн. Билигиттэн онно Николай Захаров, Гаврил Дмитриев, Роман Дмитриев, Семен Морфунго, Гаврил Николаев, Дмитрий Пахомов, Роман Неустроев, Василий Ефремов, Владимир Андросов, Петр Шестаков, Савва Григорьев – бары да үчүгэй уолаттар тустубуттара. Саша Иванов итиннэ кытыбатаа, кини 9-с кылааска күһүн кэлэ сылдьыбыта уонна ити сыл тириэньэрэ ыгыран, төттөрү Сунтаарга төнөн хаалбыта. Нөнүө сыл, 1968-1969 үөрэх дьылгыгар кэлбитэ. Мин ол сағана олох кырабын, саңардыы тустан эрэр эгим.

Казахстан, Караганда, Чита күүстээх хамаандаларын туһунан сырдатыан дуо?

Иманкулов онно суоҕа, кини эдэр, билигини кытары саастыы уол этэ. Итиннэ Аманжол Бугубаев, Абылсөпт Айтханов, Сабит Матмуратов, Ордобек Урумбеков, Амангельды Габсаттаров, Сейтжан Абдукаримов, Геннадий Трунин, Серик Амамбаев, Курман Медоусов Карагандаттан Юрий Ли, Амантай Сапеев, Валерий Оношко, Петр Казанцев, Сергей Сабеев, Амангельды Мусабоев, Виктор Тихонов, Читаттан Виктор Каратаев о.д.а. бааллара. Билиги хамаандабыт итиннэ, хомойуох иһин, Алма-Ата куорат канниттан 1 очукуонан хаалан иккис миэстэ буолар. Караганда хамаандатын кытары 3:3 ахсаанынан тэһэһии уонна Чита тустууктары 1 очукуонан кыайаллар. Бу тустуу туһунан 1967 сыллааһы хаһыат ахсынны 28 күнүнээһи нүөмэригэр көрүөххүтүн сөл. "Табаарыстыы көрсүһүү элбэххэ үөрэттэ" диэн оччотоһу кэрэспэдиэһинэр П. Попов, С. Алексеев сүрдээх үчүгэйдик, сийилии суруйан таһаарбыттара. Итиннэ сүрүн састаал интэринээтэр

этэ, куораттан, холобур, ким даһаны кэлбэтэ. Саала иһэ олох өрө түллэннээн олоһор эбит этэ, ыйы-хаһыы бөбөлөрө, өрүтэ ыстаналаан олоһоллор, оннооһор ыскамайакалар суулар

тыгастара иһиллэрэ, кытаанах тустуу быһыылааба. Оно өссө кэлин ити Маарыкчаан кулубугар Казахстан хамаандатын кытары көрсүһүү буолбут этэ. Оччотоһу курактэһиилэри Константин Постников наар комментарийыра, сороһор Дмитрий Петрович Бэйэтэ эмиз биллэрээнчи. Аманжол Бугубаев билигин баар быһыылаах, соһорутааһыга диири иһиллэр этэ. Итиннэ табаарыстыы көрсүһүүлэр итинэн эрэ түмүктэммэтэхтэрэ, 1968 сыллаахха ахсынны 20-21-22 күннэригэр Чурапчы сэлээннээтигэр көңүл тустууга өрүс уңуордааһы оройуоннар зонатааһы уонна уолаттар ортолоругар РСФСР-га сахалартан бастакы чөмпүүөн, Биир дойдулаахпыт Николай Барашков бириһигэр аналлаах хамаанданан уонна биирдиилээн бастыыр иһин курактэһиилэрэ буолбута. Манна Алма-Ата, Дьокуускай куораттан "Динамо", "Спартак" ыспартыбынай уопсастыбаларыттан, Ньурба, Горнай, Амма, Алексеевскай, Уус Алдан, Мэнэ Хангалас, Чурапчы оройуоннарыттан 102 бөбөс кытыыны ылбыта. Ол курактэһиигэ билиги хамаандабыт чакчы кыайыта, кубок бийэһэ хаалбыта. Ити туһунан эмиз "Сага олох" хаһыат 1968 сыл, ахсынны 26 күнүнээһи хаһыатыгар толору ааһаахытын сөл.

Ыстатыйага олимпиецтарга тохтоотоххо, балаһан ыйыгар буолбатах, атырдыах ыйа этэ. Ити кэмкэ, орубуна атырдыах ыйыгар сыбаайбалаабылпыт. Онно Байбал Асмаан, Сааска кэлэн ыалдьыттаан барбыттара. Бу бэйэбит дьызыбитигэр буолбута. Итиннэ таһыан интэринээт саалатыгар буолбут тустуулар хаартыскалар эмиз бааллар.

Семен Прокопьевич, кэпсээнин иһин махтанабын. Ааһааччы хаһан баһарар мунаарара үгүс буоллаа. Кэм-кэрдии ааһан истэбин аайы, үүйэ-хаайа тутар ыйытыктар, ситэри оноһуллубатах дьыалалар күөрэйэн тахсаллара баар суол буоллаа.

Кэпсэттэ Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Чурапчы бухатыыра -- Шестаков Бүөккэ

1972 сыл бэс ыйыгар, Дьокуускай куорат култуура уонна сыннаһан паркатыгар, көнүл тустууга Уһук Илиннэ бастыыр иһин Арасыййа зонатын хамаанданан курактэһиилэрин бүтэһик күннэрэ этилэрэ.

"Көбүөргэ ынырыллар ССРС успуордун маастарыгар хандыдаат, өрөспүүбүлүкэ чөмпүүөнэ Петр Шестаков, Саха сирэ!" – диэн биллэрээччи судьуйа саңарарын кытта, стадионна мустубут дьон ытыстара өрө хабылла түһэр. Буолумуна даһаны, 82 киһи ыйааһынаахтарга хамаандатыгар олус наадалаах очуону адалар, быһаарылаах кириһи буолаары турара. Толору этээх-сииннээх, кылгас баттахтаах уол көбүөр уна муннугар сүүрэн тахсан турнар, ыалдыааччыларын кытары эбурдэлэлэр. "Шестаков, дьэ кытаат! Хаһаан да кыайыахха нэада!" – диэн онтон-мантан көбүлүүр, кыайыыга кынаттыыр хаһыылар иһиллэлэр. Утарылаһааччыта да манан аһай киһи буолбатах этэ – Магадан биллиилээх маастара Н. Кобылев тахсыбыта бөбөстөр илии тутуһаат, төттөрү хамааттарын кытары, көбүөр судьуйатын свистога чуһуурда. Ону кытары Саха бөбөһө куттанан-чаһыйан турбакка, чыһылдан түгэннэ утарсааччытын, мөһүнүнэрибитинэн өрө көтөбөн таһааран, көбүөргэ бырахта. Маннайгы эрэ күүлэптэх Магадан бөбөһө соһуйан хаалан, кэһиилэ мостикка түстэ, ол арээрэ Петр үөс-батааска бизрбэккэ, кинитин саңын халтабайдарынан көбүөргэ хэм баттаан кобистэ Стадион кыайыны уруйдаан, мэктиэтигэр, "өрө түллэх" тына түһэр, ытыс тыаһа ньыргийэр.

Петр Шестаков 1949 сыллаахха Чурапчы сэлээннээтигэр элбэх олоһоох дьыэ көргэннэ иккис ошон-күн сирин көрбүтэ. 1956 сыллаахха Чурапчы орто оскуолатын "нулевой" кылааһыгар үөрэнэ кирибитэ. Үрдүкү кылаастарга кини физкултуура уруогар СӨ үтүөлээх учуутала П.Е. Барахсанов, гимнаст энтузиаст учуутал В.П. Захаров успуорт эйгэтигэр маннайгы кардыылары онороругар күүс, тирэх буолбуттара. Ол кэмнэргэ айылбаттан тэһиэнэх, сүүрүөх-көтүөх бадалаах уол успуорт бары көрүннэригэр биер саастыылаахтарыттан чорбойон, ордон барбыта.

Ити кэмнэргэ Дмитрий Коркин Чурапчы орто оскуолатыгар нуучча тылын уонна литэратуиратин учууталынан үлэһии кэлбитэ. Дмитрий Петрович туорорсуутунан, Чурапчы орто оскуолатыгар оҕо ыспартыбынай оскуолата аһыллыбыта. Петя көңүл тустуу олоһоһутигэр Дмитрий Петровичка эриллэ кэлбитэ. 1964 сыллаахха Чурапчы оскуолатыгар

сыһыары тутуллубут тустуу саалатыгар Петя Шестаков маннайгы көлөһүнүн элбэхтик тохлута. Бу кыракий ыспартыбынай саалаттан, оччотоһу кэмнэргэ Арасыййа "Урожай" киин Сэбиэтин уолаттарга чөмпүүөннэрэ Петр Макаров, Николай Местников, Сергей Лыткин, Роман Неустроев, Вячеслав Карлов, Проня Шестаков, Николай Кардашевскай, РСФСР уолаттарга бастакы чөмпүүөнэ Николай Сивцев, РСФСР чөмпүүөннэрэ Гаврил Макаров, Роман Неустроев, Николай Захаров, ССРС уолаттарга бастакы чөмпүүөнэ Вячеслав Карлов, Прокопий Шестаков уо. д.а. үүнэн-сайдан тахсыбыттара, кинилэр ыспартыбынай оскуола бастакы хараначчылары этилэр.

Петя Шестаков кинилэр холобурдарын батыһарга, кинилэр курдук тустуук буолуон бадалааба. Бэрт төрөлкөй бөдөн уңуохтааба, ол иһин ыарахан ыйааһынга бэйэтиттэн аһа саастаах уолаттардыын тустара. 1966 сыллаахха үөрэнээччилэргэ өрөспүүбүлүкэ "Спартак" уопсастыба чөмпүүөнэ буолар. Бу сыл оҕо ыспартыбынай оскуолага үөһэ интэринээт томторугар көһөн тахсыбыта.

1967 сыл Сибиер уонна Уһук Илин үөрэнээччилэрин курактэһиитигэр, "Спартак" уопсастыба Бүтүн Арасыййатааһы Ленинград куоракка ытыллыбыт Арасыййа үөрэнээччилэрин үбүлүүдээх ыспартакыйаадалыгар иккис миэстэлэри ылаттаабыта. Кини иннигэр кэлин ССРС, Европа, Аан дойду чөмпүүөннэринэн буолбут Руслан Ашуралиев түһүтэлээбитэ.

1968 сыллаахха 9-с кылааска үөрэнэ сылдьан, Петя Шестаков Чурапчыга ытыллыбыт Николай Тарскай бириһигэр өрөспүүбүлүкэ чөмпүүнээтигэр улахан дьону кытары тустан, 78 киһи ыйааһынаахтарга Петр Попов кэнниттэн бочуоттаах иккис миэстэни ылбыта. Бу күн Саха тустуугугар Петр Шестаков диэн аат эбиллибитэ. Бу сыл ынаттарга Николай Тарскай бириһин иһин курактэһиигэ өрөспүүбүлүкэ чөмпүүөнэ буолбута. Чита куоракка тийэн 78 киһи ыйааһынаахтарга Уһук Илин ычаттарын ортогугар үһүс миэстэни ылбыта.

Интэринээт орто ыспартыбынай оскуолатын 1969 сыллаахха бүтөрөн, Сэбискэй Аармыйа кэккэтигэр ыгырыллыбыта. Читага РСФСР үтүөлээх тириэньэр Илья Фурунджиевка эриллибитэ. Забайкальскай байыаннай окуурука уонна Читинскэй уобаласка чөмпүүөннээн бастыт тустуугунан ааттаммыта. Кэһиллээх тустуугу Москва куоракка АКСК (ЦСКА) ыспартыбынай кулубугар ССРС үтүөлээх тириэньэр Сергей Преображенскай ынырыпта. Москвага кинини кытары Чурапчы ыспартыбынай интэринээт -оскуолатын бүтэбит уолаттар Семен Макаров, Петр Платонов, Иннокентий Бугаев уо.д.а. биригэ

эриллибиттэрэ.

Ити кэмкэ Петр Платонов, Роман, Гаврил Дмитриевтар Сойууска, Аан дойдуга тийэ биллибиттэрэ. Петр Шестаков 90 киһи ыйааһынаахтарга ССРС Сэбиллэннээх күүстэрин курактэһиитигэр миэстэлэспитэ. Москва куорат 1970 сыллаах чөмпүүөнүн үрдүк аатын ылбыта ССРС успуордун маастарын нурматын толорбута.

Сулуслата бүтээтин кытары, дойдутугар Чурапчыга эриллиэн кэлэн тутуу учаастагар болуогунньуунан үлээбитэ. Таптыыр тустуугугар тириэньэр Дмитрий Петровичка дьарыктаммыта. 90 киһи ыйааһынаахтарга Николай Тарскай бириһин иһин өрөспүүбүлүкэ чөмпүүнээтигэр түөрт сыл (1972, 1973, 1974, 1975) субуруччу чөмпүүөн буолан пьедестал үрдүкү үхтэлэргэр турбута. Чурапчытын хамаандатыгар наадалаах очуолары адалтаабыта.

Петр Иванович халсаһайдаһан тустарын эмиз сөбүлүүрэ. 70-с сыллар сабаларыттан оройуонугар элбэх төгүл чөмпүүөн уонна абсолютнай чөмпүүөн этэ. Оройуон чизин өрөспүүбүлүкэ түһүтэлэригэр үгүстүк көмүскээбитэ. 1971-78 сылларга халсаһайга өрөспүүбүлүкэ чөмпүүөнэ буолбута. 1971, 1974, 1977 сылларга успуорт национальнай көрүннэригэр "Баһылай Манчаары" бириһин иһин ыспартакыйаадаларга чөмпүүөн уонна призэр буолбута.

1984 сыллаахха Намна ытыллыбыт Тьа сирин иккис ыспартыбынай ооньууларыгар халсаһайдаһан тустууга абсолютнай чөмпүүөн буолан кыһыл көмүс мэтээли кэлпитэ. Саха АССР успуордун маастара буолбута. "Халсаһайы сатаабат киһи көнүл тустууга ситиһиллэннээн сатаммат" – диир буолара. Чурапчы-Таатта табаарыстыы көрсүһүүлэрин элбэх төгүллээх кыайылааба. 1993 сыллаахха Чурапчыга ытыллыбыт "Бэтэрээн сулустар" диэн өрөспүүбүлүкэтээһи курактэһиигэ ситиһиллээхтик тустан бэйэтин ыалдыааччыларын үрдүбүтэ. Кини тустарын көрбүт барыта кыайыыга ураты дьулурук, эгэлгэ албай туттан кириһэрин хайбыыллара. Итиннэ хал-ыстыбалар тустааччыта тутта кэлбэттэр.

Табаарыстара Бүөккэни "Шестаков Бүөккэ" диэн таптаан ааттыыллара. Чурапчы сэлээннээтигэр Петр Иванович тулпут дьызыгэр элбэх. Шестаков Бүөккэ тулпут чааһынай дьызыгэр "Шестаков биригэдэтэ" диэн дьон-сэргэ махтанан ааттыырын үгүстүк истэр буоларбыт. Дөбөттөрүн, табаарыстарын ортолоругар аатырбыт тустуук дьобурдаах туттааччы быһыытынан күн бүгүнгэ диири ытыктанар.

Былатыан КУОРКУН, Арасыййа суруналыыстарын Союуһун чилиэнэ, успуорт бэтэрээнэ.

Сыһыарыыны бэлэмнээтэ Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Исписэлиис тырыбыната

Отут үс сааһыгар ректорынан анаммыта

буоллахпытана, билигин сэттэ хайысхаба үөрэтэбит. Ол курдук, ыччаты кытта үлэлиир исписэлиистэри, педагогической үөрэхтээһин, психологической-педагогической үөрэхтээһин исписэлиистэрин, орто анал үөрэхтээх физкултуура учууталларын бэлэмнээн таһаарабыт. Ону тэнэ магистратура, бакалавриат хайыскалара баар. Итини тэнэ үс факультет аһылынна.

- Тэрилтэбит матырыяалынай-технической баазатын сайыннарыыга туох өрүттээх үлэни-хамнаһы тэрийэбит? Кэлэн иһэн көрдөххө, сылтан сыл бу томторго сана тутуулар дьэндэһэллэр.

Билигин үлэли олорор куорпуспут Саха сирин "Үүнэр кэлүөнэ" пуондатын өйбүлүнэн тутуллубута. Оттон преподавателларга уонна устудьуоннарга анаммыт уопсай дьыэ эбийиэктэрин СӨ Бырабыыталыстыбата үбүлээн, олоххо кирибэтэ.

Өр кэмнээх туруорсуу, үлэ-хамнас кэнниттэн 2016-2017 сылларга РФ Бырабыыталыстыбатын уонна физкултуура, усулорт министрствотун иһинэн үлэлиир тус сыаллаах федеральной бырагыраамаба киридибит. Бу бырагыраама чэрчитинэн 2019 сылтан 200 миэстэлээх устудьуоннар олорор куорпустага тутулла турар. Сыл бүтүүтэ олоххо кириэхтээх. Итинна 20 миэстэлээх профилакторийдаах, 100 миэстэлээх остолобуойдаах буолуоҕа. Итини тэнэ билигин "Энергоцентр" бырайыага оноһулла сылдьар. Билигин ОДьКХ көрүүтүгэр оробут. Оно сылга оротунан, 25 мөл. солк. төлүүр буоллахпытана, бу тутуу олоххо киридэбинэ, уокка, оттука төлөбүр икки бүк кыһыыр, оттукутун, уоплутун байэбит быһаарар кыахтанабыт. Билигин экспертизаны ааһа сылдьар, эһириллэтин тутууга сабаланыахтаах.

Ону таһынан Единорство саалатын тутуу бырайыага оноһулан, сирэ-уота быһыллан, экспертизаны ааһан сыгар. СӨ усулорка министрствотун федеральной бырагыраамаба киллэрэргэ туруорсуохтаах. Үлэба киридэбинэ, Ыспартыыбынай бэлэмнэни киинин эбийиэгинэн буолуоҕа. Итини тэнэ инники былааммытыгар Үөрэтэр-лабораторнай куорпуу эбии кэнэтэн туттарар баалаахпыт. Билигин үлэли олорор куорпуспут 450 устудьуон үөрэнэригэр ананан тутуллубута. Устудьуоммут ахсаана билигин 800-кэ тиийдэ. Онон үлэлииргэ, үөрэнэргэ кыарыас. Куорпус иһинэн бибилиятка, култуурунай дьаһаллары ыһтар 200 миэстэлээх аактабай саала, мас тардыһытын научнай киинэ былаанналар. Ону тэнэ уопсай дьыэ иккис учаратын — гостиница комплексын уонна бассейн туттарар былааннаахпыт.

Билигин ситимнээх үөрэх дьэн систизмэнэн үлэли оробут. Ол эбэгэр үрдүк кылаастаах ыспарсымыаннары, исписэлиистэри бэлэмниир киин быһытынан үлэлибит. Оноуа оскуола - саадтан сабалаан, Д.П. Куоркун аатынан олимпийскай эрэллэри бэлэмниир оскуола, олимпийскай резервэ училищета (Быйыл онно 20 миэстэни

ылбыппыт), усулорт үнүстүүтэ биир ситимнээх үөрэби тэрийэбит. Салгы магистратураба икки хайысхаба, ыспартыыбынай бэлэмнэни киинигэр үөрэнэн, үлэлээн үрдүк таһымнаах ыспарсымыаннар, үлэһиттэр үүнэн тахсаллар.

- Аны дьыэ кэргэнин, төрөлүттэринг, бииргэ төрөөбүттэринг туһунан кылгастык билиһиннэр эрэ. Эһигини аабааччыларбыт ырыа куттаах дьыэ кэргэнинэн билэлиир. Ону тэнэ игирэ акаардааххын истэн сэргийлэр.

- Кэргэним Айтилина Николаевна бу үнүстүүккэ преподавателлиир. Үс оҕолоохтут, оскуолаба үөрэнэллэр. Икки улахааттарбыт Алиналаах Коля бисталиэтинэн ытылынан дьарыктаналлар. Иһинэн бу көрүннэ кэксэ ситиһиилэрдээхтэр. Ол курдук, кыһылым ытыыга Арасыйыа иккис призера, Арасыйыа усулордун маастарыгар хандьыдаат уолум өрөспүүбүлүкэ сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ, бастакы ыспартыыбынай разрядтаах. Кыра кыһылыт Айыына туйгун үөрэхтээх, балет көрүнүнэн дьарыктанар.

Төрөлүттэриим — ийэм Февронья Петровна уонна илпипт аҕам Николай Дмитриевич Филимоновтар дьэннэр. Ийэм ырыаба, муусукаба дьобурдаах, онон киниттэн бэриллэн, ити эйгэбэ чугаспыт. Ийэм Февронья Петровна 2015 сыллаахха СӨ Ил Дарханын "Ийэбэ үрдүк махтап" балиэтинэн наҕараадалааммыта. Аҕам учуутал үөрэхтээх, СӨ үтүөлээх учуутала. Хадаар оскуолатыгар идэтинэн үлэлээн, пенсияба тахсан баран, билигин үнүстүүккэ информационной сеть администраторунан үлэли сылдьар. Бийиги дьыэ кэргэнинэ учууталлар династияларын утума салбанар. Ол курдук, баптыларым Наталья, Ирина, Александра, Марфа — учуутал идэлээхтэр. Ийэбин кууска утумнаабыт эдьийим, СӨ үтүөлээх артыыһа Анастасия Говоцева айымнылаах үлэ үгэнигэр сылдьар. Кинилиин "Икки сулус" телевизионнай бырайыакка кыттан, кыайыылааһынан тахсыбыппыт. Ол кэнниттэн ханна да тийдэрбин, өрөспүүбүлүкэ саастаах дьонно билэн кэпсэтэллэриттэн соһуйбутум — тэлэбиисэр, көрдөрөр-иһитиннэрэр эйгэ куустээбин онно итэбэйбитим. Игирэманара Михаил Ыксаллаах быһыы-майгы сулуспатыгар үлэһэбитэ, саллаас майора. Пенсияба тахсан, билигин Дьокуускай куоракка сааһырыт дьону көрөр-истэр пансионаты тэрийэн, онно салыааччынан үлэлиир.

- Иннокентий Иннокентьевич, кэпсээниг иһин махтанабын. Үлэбэр-хамнасар өссө үрдүк ситиһиилэри! Ыччат идэлэри баһылаан үлэһит буолан тахсарыгар, эт-хаан өтүнэн сайдарыгар, усулорт үрдүкү чыпчаалларын дабайарыгар кэлэктиипкин түмэн, өссө айымнылаахтык үлэлээн-хамсаан, Чурапчыны усулорт туонатынан аар саарга ааттата турун, тус олоххор, дьыэ кэргэнигэр дьолу-соргуну баҕарабыт.

Анна ЗАХАРОВА.

Тэрилтэ сапайааччыларын үлэлэрин-хамнастарын, тус олохторун кылгастык сырдатар "Исписэлиис тырыбыната" рубрикаба бүгүн Чурапчытаабы физкултуура уонна усулорт үнүстүүтүн ректора, Саха Өрөспүүбүлүкэтин усулорка уонна физкултуураба үтүөлээх үлэһитэ, РФ уонна СӨ физкултуураба уонна усулорка туйгуна, СӨ анал үөрэхтээһиннэ туйгуна Иннокентий Иннокентьевич Готовцев ыалдьыттыыр. Санатан эттэххэ, быйыл үнүстүүт тэриллибитэ 20 сыллаах үбүлүөйэ үрдүк таһымна бэлэстэммитэ.

Иннокентий Иннокентьевич 2003 сыллаахха Москвааабы үөрэх академиятын үөрэнэн бүтэрэн кэлиэбиттэн бастаан, ректор эбээһинэһин толорооччунан ананан үлэтин сабалыыр. Күһүн бу дуоһунаска быһбарданан, 33 эрэ сааһыгар ректорынан ананар. Ол кэмтэн ыла номнуо 16 сыл ваһа обууста. Ити сыллар усталарыгар бу үөрэх кыһатын балтараа тыһыынча ыччат бүтэрэн, үүнэр кэлүөнэни эт-хаан өтүнэн сайыннарыыга, усулорка уһуйууга дьолун кылааттарын киллэрсэллэр.

Иннокентий Иннокентьевич, үтүө күнүнэн, тыа сиригэр биир бастакынан аһыллыбыт үрдүк үөрэх кыһата — үнүстүүт күн бүгүннү үлэтин-хамнаһын, инники соруктарын аабааччыларбытыгар билиһиннэр эрэ.

- Калактииплэтигэр 185 үлэһиттээх этибит, модернизациянан сибээстээн, билигин 120-бэ дьэри шталпыт аччаата. 2007 сылга федеральной үрдүк үөрэх кыһатынан буолбуттут. Онон урукку сылларга физкултуура учууталларын эрэ бэлэмниир

Тускар туһан

Аллараа Бэстээхтэн пуойаһынан айан төлөбүрэ төһөнүй?

Аллараа Бэстээх-Тында

плацкарт - 1700 солк.,
купеба - 2800 солк.
айан уһуна - 1 суукка.

Аллараа Бэстээх-Томмот

уопсай вагонна - 600 солк.,
плацкарт - 1 тыһ.солк.,
купеба - 1500 солк.
айан уһуна - 9,5 чаас.

Аллараа Бэстээх-Благовещенской куорат

плацкарт - 2800 солк.,
купеба - 4700 солк.
айан уһуна - 2 суукка.

Аллараа Бэстээх-Алдан

уопсай вагонна - 700 солк.,
плацкарт - 1 тыһ.солк.,
купеба - 1700 солк.
айан уһуна - 12 чаас.

Аллараа Бэстээх-Хабаровской куорат

плацкарт - 3300 солк.,
купеба - 5600 солк.
айан уһуна - 2,5 суукка.

Аллараа Бэстээх-Нерюнгри

уопсай вагонна - 900 солк.,
плацкарт - 1500 солк.,
купеба - 2400 солк.
айан уһуна - 18 чаас.

Аллараа Бэстээх-Москва куорат

плацкарт - 7700 солк.,
купеба - 12900 солк.
айан уһуна - 6 суукка.

МАРШРУТ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ ЭСТАФЕТЫ «ЗНАМЯ ПОБЕДЫ» (ИНФОГРАФИКА)

10.05.2019	Горный улус
20.05.2019	Вилуйский район
30.05.2019	Верхневилуйский улус (район)
07.06.2019	Нюрбинский район
17.06.2019	Сунтарский улус (район)
28.06.2019	Мирнинский район
08.07.2019	Ленский район
19.07.2019	Олекминский район
30.07.2019	Нерюнгринский район
09.08.2019	Алданский район
20.08.2019	Мегино-Кангаласский улус (район)
30.08.2019	Амгинский улус (район)
10.09.2019	Усть-Майский улус (район)
20.09.2019	Томпонский район
30.09.2019	Оймяконский улус (район)
11.10.2019	Момский район
21.10.2019	Верхнеколымский улус (район)
31.10.2019	Среднеколымский улус (район)
11.11.2019	Нижнеколымский район
20.11.2019	Аллаиховский улус (район)
29.11.2019	Абыйский улус (район)
09.12.2019	Усть-Янский улус (район)
17.12.2019	Булунский улус (район)
25.12.2019	Анабарский национальный (долгано-эвенкийский) улус (район)
13.01.2020	Оленекский эвенкийский национальный район
20.01.2020	Жиганский национальный эвенкийский район
30.01.2020	Эвено-Бытантайский национальный улус (район)
10.02.2020	Верхоянский район
18.02.2020	Кобяйский улус (район)
28.02.2020	Намский улус (район)
06.03.2020	Усть-Алданский улус (район)
13.03.2020	Чурапчинский улус (район)
20.03.2020	Таттинский улус (район)
27.03.2020	Хангаласский улус (район)
03.04.2020	Городской округ «Жагай»
08.04.2020	Городской округ «Город Якутск»
08.05.2020	Министерство по делам молодежи и социальным коммуникациям Республики Саха (Якутия)

Этo-вaзжeнo

ЭКСПЕРТЫ РАССКАЗАЛИ, КАКИЕ КОММЕРЧЕСКИЕ ОБЪЕКТЫ МОГУТ НАХОДИТЬСЯ В МНОГОКВАРТИРНОМ ДОМЕ

Не так давно в России вступили в силу изменения в Жилищном кодексе РФ, касающиеся размещения коммерческих объектов в жилых домах. В большинстве жилых многоквартирных квартир соседствуют с офисами, магазинами, аптеками и другими коммерческими объектами. Закон разрешает организовывать бизнес в специально оборудованных нежилых помещениях многоквартирного дома и даже использовать для профессиональных и предпринимательских целей собственную квартиру. Эксперты Федеральной кадастровой палаты Росреестра разъяснили, какие виды коммерческой деятельности можно вести в многоквартирном жилом доме.

Многоквартирный дом – это здание, большая часть которого отведена под жилые помещения. Во многих домах старой застройки квартиры на первых этажах давно переоборудованы и функционируют как торговые точки и предприятия сферы услуг. В современных новостройках первые этажи изначально проектируются застройщиками как нежилые – для размещения различных объектов коммерции. Помещения оснащены отдельными входами, витринами, подключены к инженерным системам. Закон позволяет гражданам менять назначение помещения с жилого на нежилое и наоборот, и устанавливает определенные стандарты для эксплуатации помещения в зависимости от выбранного назначения.

Российское законодательство допускает использование жилых помещений не только по прямому назначению – для проживания, но также для ведения бизнеса. Так, согласно статье 17 Жилищного кодекса, профессиональную или индивидуальную предпринимательскую деятельность в жилом помещении могут вести законно проживающие в нем граждане, при условии, что будут соблюдены права других жильцов, а также требования, которым должно отвечать жилое помещение. Другими словами, работа предпринимателя не должна доставлять неудобств другим жильцам квартиры, а также соседям по дому, приводить к нарушению санитарных норм и правил техники безопасности при эксплуатации жилого помещения, наносить ущерб инженерному оборудованию или конструкции здания. Вести бизнес в домашних условиях имеют право физические лица, зарегистрировавшиеся как индивидуальные предприниматели или самозанятые. Часто дом и работу таким образом совмещают репетиторы, переводчики, юристы, бухгалтеры, программисты, веб-дизайнеры, портные и т.д. Кроме того, в некоторых квартирах жилых домов всё еще действуют малые средства размещения: мини-гостиницы и хостелы. «Возможность оказывать гостиничные услуги в жилых помещениях многоквартирных домов прекратится с момента вступления в силу поправки в Жилищный кодекс, согласно которой «жилое помещение в многоквартирном доме не может использоваться для предоставления гостиничных услуг». Таким образом, с 1 октября мини-предприятия гостиничного бизнеса можно будет организовывать только в нежилом фонде», – говорит эксперт Федеральной кадастровой палаты Надежда Лещенко.

Действующее законодательство также не препятствует организации в квартире небольшого частного производства, например, по изготовлению тортов, фасовке и упаковке товаров, мыловарению. Но рассчитывать на большие объемы выработки не получится. Жилищный кодекс запрещает производить в жилых помещениях промышленные производства. Таким образом, возможность использования приборов или станков, нарушающих

допустимые уровни шума или вибрации и потребляющих большое количество электроэнергии, автоматически исключаются.

Другой запрет Жилищного кодекса распространяется на ведение в жилых помещениях миссионерской деятельности, за исключением случаев, предусмотренных статьей 16 Федерального закона № 125-ФЗ «О свободе совести и о религиозных объединениях».

При желании масштабировать бизнес, организовать в многоквартирном доме полноценный офис, бюро, ателье, магазин, кафе-кондитерскую – с вывеской, отдельным входом и штатом сотрудников – предпринимателю придется перебраться из квартиры в помещение с назначением «нежилое».

Нежилые помещения в многоквартирном доме предназначены только для ведения коммерческой, административной, общественной и другой деятельности и не могут использоваться для временного или постоянного проживания граждан. Как правило, в них располагаются магазины, аптеки, салоны красоты, офисы, медицинские учреждения, детские сады, предприятия коммунально-бытовой сферы и т.д. Деятельность в нежилом помещении строго ограничена противопожарными, санитарными и градостроительными нормами и не должна приводить к загрязнению воздуха и территории жилой застройки, превышению допустимого уровня шума, создавать угрозу жизни или здоровью жильцов дома. В частности, закон запрещает размещать в жилых домах магазины по продаже москательных-химических товаров, взрывоопасных веществ и материалов, синтетических ковровых изделий, автозапчастей, шин, автомобильных масел. Под запрет также попадают заведения, работающие после 23 часов, учреждения и магазины ритуальных услуг, склады любого назначения, специализированные рыбные магазины, бани и сауны, прачечные и химчистки, общественные туалеты. В многоквартирных домах нежилые помещения зачастую располагаются на первых и цокольных этажах. Не запрещено размещать их выше, но в таком случае находящиеся непосредственно под ними объекты недвижимости тоже должны быть нежилыми. По закону, каждый нежилой объект необходимо оснастить отдельным входом, поэтому владельцы квартир на этажах выше первоначально пользуются правом сменить назначение помещения на «нежилое»: практика показывает, что посещаемость коммерческого объекта во многом зависит от его доступности.

В большинстве случаев в нежилой фонд переводят свои квартиры жильцы первых этажей в типовых многоквартирных домах, проекты которых не предполагали устройства специальных помещений для ведения бизнеса. Правда с недавнего времени эта процедура сильно усложнилась. Согласно Федеральному закону № 118-ФЗ «О внесении изменений в Жилищный кодекс Российской Федерации», прежде чем обратиться в уполномоченный орган с заявлением о переводе жилого помещения в нежилое, собственник должен заручиться письменным согласием каждого владельца примыкающих к его квартире помещений, а также большинством голосов владельцев жилых и нежилых помещений, расположенных в доме и подъезде.

Закон не имеет обратного действия, но наделяет жильцов правом решать, будет ли открыто очередное коммерческое помещение в их доме. «Нововведения, прежде всего, направлены на защиту тех собственников, которые фактически покупали квартиры, соседствующие с «жилыми» первыми этажами, но через время столкнулись с потенциальной возможностью соседствовать с офисом», – говорит эксперт.

Кадастровая Палата РС(Я)

РОССИЯНЕ СТАЛИ ЧАЩЕ ПОДАВАТЬ ЗАЯВЛЕНИЯ НА РЕГИСТРАЦИЮ НЕДВИЖИМОСТИ ПО ЭКСТЕРРИТОРИАЛЬНОМУ ПРИНЦИПУ

Оформление собственности можно провести в любом регионе, независимо от места жительства.

Почти 169 тысяч заявлений о кадастровом учете и регистрации прав на недвижимое имущество было принято по экстерриториальному принципу Федеральной кадастровой палатой в первой половине 2019 года.

За первую половину 2019 года Федеральная кадастровая палата приняла по экстерриториальному принципу почти 169 тысяч заявлений о кадастровом учете и регистрации прав на недвижимое имущество. По сравнению с 1 полугодием прошлого года россияне стали подавать заявления по экстерриториальному принципу на 16 % чаще.

Возможность оформлять недвижимость по экстерриториальному принципу у жителей России появилась в 2017 году с вступлением в силу закона «О государственной регистрации недвижимости». Это значит, что регистрация прав, сделок, ограничений и обременений проводится по месту нахождения объекта недвижимости, но на основании электронных документов, созданных по месту подачи бумажных документов.

«Иными словами, жителю Нового Уренгоя совершенно не обязательно ехать в Краснодарский край, чтобы оформить полученный в наследство домик у моря. Он может подать необходимые для проведения кадастрового учета и госрегистрации права документы в регионе постоянного проживания. Готовые документы он получит там же. Таким образом, гражданин экономит немало сил, средств и времени», – отмечает замглавы Федеральной кадастровой палаты Игорь Абазов.

Наибольшей популярностью оформление недвижимости по экстерриториальному принципу в 1 полугодии 2019 года пользовались в Москве (25,7 тыс. поступивших заявлений), Московской (22,3 тыс.) и Нижегородской областях (11,7 тыс.), а также Краснодарском крае (8,1 тыс.).

«Учетно-регистрационные действия по экстерриториальному принципу проводятся в те же сроки, что и обычно: это пять рабочих дней – для кадастрового учета, семь – для регистрации права собственности. Одновременная процедура кадастрового учета и регистрации прав занимает всего десять рабочих дней», – напоминает замглавы Федеральной кадастровой палаты Игорь Абазов.

Кадастровая Палата РС(Я)

Прокуратура и итиннэрэр

Терроризмы утары сокуон кэһиилэрэ табыста

Чурапчы улууһун прокуратура үөрэх тэрилтэлэрэ терроризмы утары сокуону төһө тутуһалларын бэрэбизрэкэлээтэ. Ол түмүгүнэн 3 оскуолаҕа уонна 2 уһуйаанна полицияны ыңыраар уонна охрoнаҕа биллэрэр суһал кнопка суоҕа быһаарылынна. Бу терроризмы утары уонна үөрэх туттаах федеральнай сокуоннарын кэһии буолар.

Итинник түгэннэ үөрэх тэрилтэлэрин эбийиэктэригэр туора дьон көнүл киириэхтэрин сөп, оһу тэҥэ үөрэнээччилэр тус олохторун, дорус буйаларын көмүскүүр бырааптара кэһиллэр.

Улуус прокуратура сокуону кэһиилэри туоратар сорукутаах "Чурапчы улууһа" дьаһалтатыгар оскуолалары уонна уһуйааннары суһал кнопкаларынан хаачыһаар тутунан 5 ирдэбил сайабылыаньаны суукка ыыппыта.

Прокурор сайабылыаньата көрүлүннэ уонна толорулунна.

Чурапчы улууһун прокуратура.

Болжойун!

Күндү Чурапчы улууһун олохтоохторо уонна ыалдьыттара!

С.А. Новгородов аатынан «Бичик» кинигэ кыһатын маҕаһына билигин Чурапчы нэһилигэр Октябрьскай уулусса 25 нүмүрдээх «Маарыкчаан» атыы-эрэҕин дьэстигэр күн ахсын эбиһини каттар.

Манна санга интэриэһинэй кинигэлэр, оҕолорго аналлаах таһаарылар, оонньуурдар, минньигэстэр, кэрэ аңаардарбытыгар иискэ-күүскэ, баайыыга, о.д.а. аналлаах кинигэлэр, араас сүбэлэр атыыланаллар.

Эһиэхэ анаан бу күннэргэ сүрдээх үчүгэй аахсыйаны биллэрэбит! Ол курдук, үс кинигэ атыыласпыт кинигэхэ Бэлэх туттарабыт. Итинэн улуус, нэһилиэк тэрилтэлэрин кытта дуоҕабарынан үлэлиибит.

«Бичик» маҕаһына үлэ күннэригэр сарсыарда 10 чаастан күнэ 18 чааска диэри үлэтиир (13.00-14.00ч. диэри эбиэт). Оттон субуотаҕа сарсыарда 10 чаастан күнүс 17 чааска диэри үлэтиир. Күн айыы барыгытын күүтэбит.

«Бичик» кинигэ кыһата.

Чурапчы олохтоохторун истиилэригэр

2019 сыл от ыйын 23 күнүгэр Бахсы нэһилигэин Топуон сэлэһинэтигэр, Туйма үрэх үрдүгэр тыаба баһаар тахсыбыта билиннэ. Баһаар барытыгар буруйдаах дьону буларга бүтүннү күнүгэ үлэлэр бара тураллар. Баһаар барытыгар буруйдаах дьону көрбүт-истибит дьон, Чурапчытаагы баһаарынай надзорга 41-510 төл. биллэргитигэр көрдөһөбүт. Топору анонимноһу эрэннэрэбит.

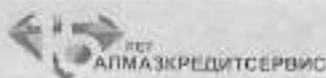
Чурапчытаагы баһаарынай надзор.

МАХТАНАБЫТ

Бу дыйл, бэс ыйын 30 күнүгэр тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэбит, адымийбит, үлэ бэтэрээнэ, Фармация туйгуна Лобанова Клавдия Прокопьевна 78 сааһыгар уһун ыарахан ыарыыттан хомолтолоохтук олохтон турсаата. Күндү киһибитин сүтэрбит ыарахан күнэрбитигэр куус-кама, өйдөбүл буолбут бары чугас дьоммутугар, аймактарбытыгар, бииргэ алтын ааспыт доһотторугар, дьуөгэлэригэр, 23 № дэриэстэкакалэктиибигэр, Кытаанах нэһилиэтин дьаһалтатын үлэһиттэригэр, Арыылаах нэһилиэтин олохтоохторугар, адымийбитигэр Ульяна Николаевна Атласоваба, Александра Александровна Ермолаеваба, Любовь Григорьевна Окочешниковаба, Трофим Григорьевич Борисова, Роман Гаврильевич Профенова, Елизавета Николаевна Яценко, Иван Афанасьевич Попова, Дмитрий Иванович Захарова, бииргэ үөрэммит табаарыстарбытыгар, күндү киһибит тилэх күннэригэр олобун иһин охсуспут үрүң халааттаах ааньалларбытыгар—Кытаанахтаабы үчүстөкү балыһа үлэһиттэригэр Айталина Потаповаба, Ирина Тропуковаба, Чурапчытаабы кин балыһа үлэһиттэригэр, сэмбэдиссэй Александр Иннокентьевич Коркинга, быраастарга Александра Георгиевна Неустроеваба, Виктор Львович Потапова барба махталбытын тиздэбит.

Күндү дьоммут, доруобай, дьоллоох буолун, этэнэ сылдьын.

Оболоро, сизэнэрэ, хос сизэнэрэ, бииргэ төрөөбүттэрэ.

ВЫИГРАЙ NISSAN TERRANO!

А ТАКЖЕ БОЛЕЕ 200 ДРУГИХ
ЦЕННЫХ ПРИЗОВ

1. Пополните или откройте программу личных сбережений от 10 000 рублей. Или оформите заем от 30 000 рублей.
2. Получите специальный купон с корешком. Корешок положите в ящик, а купон сохраните до конца розыгрыша.
3. Итоги розыгрыша 22.

ТОЛЬКО
ДО 31 ОКТЯБРЯ

Пополните или откройте программу личных сбережений от 10 000 рублей. Или оформите заем от 30 000 рублей.

Кэрэстэбит

Ахтабыт, суохтуубут...

Орто дойдуга элэнгээн аһар олохтук олус кылгаһын, күндүтүк саныыр чугас, истин дьоммутун сүтэрдэхпитинэ, ордук диринник өйдүүбүт. Курус санааны, кутурбаны сырддык өйдөбүл, ахтылбан солбулар.

Биһиги таптыыр аҕабыт, эһэбит, үлэ бэтэрээнэ, Хоту Көһөрүллүү кыттыылааба, «Сэри сыйларын оболоро» бэлэстээх, КПРФ чилиэнэ Попов Иван Васильевич орто дойдуттан барбыта атырдыах ыйын 11 күнүгэр 40 хонуга буолар.

Аҕабыт Поповтар аймактарга, саамай кырдыаҕастара, ытыктанар аҕа баһылык 3 050 аҕата, элбэх сизэн, хос сизэн эһэтэ этэ. Аҕабыт барахсан олоххо кэлбит аналын чистээхтик толорон, олус дьоллоохтук олорон барда.

Кини 1938 сыллаахха от ыйын 12 күнүгэр Хатылыга Бабаҕа сиригэр Татьяна Егоровна Попова (Аржакова), Василий Давыдович Попов дьэиэ кэргэнигэр бастааы обонон күн сирин көрбүтэ. Аҕата Аҕа дойдуну сэримтин иһинэ Хатылыга, Чакырга учууталлаабыта, сэри кыттыылааба. Оонньообут көрүлээбит оҕо сааһа өг сирдээх уоттаах, сырдык ыраас үрэхтээх, хайалаардаах Хатылы сиригэр Бабаҕа ааспыта. Сэри кэмигэр, 1942 сыллаахха, 6 саастааҕар эһэтин, ийэтин, быраатын, адымийдэрин кытары Булун оройуонун Говор дьэиэ сиргэ «Балыгы- фронтга!» дьэиэ бүтүн оройуон көһөрүүтүгэр «Кыһыл Армия» колхозо дьонун кытта барсыбыта. Элбэх өлүүнү-сүтүгү, аас-туор, кырымчык олобу оҕо эрдээбитэн билбитэ. Кэлин сааһыран баран, Бырабыыталыстыба бырагырааматынан 4 төгүл хоту устуу тэрлибигитигэр, Булуңга теплоходунан 2 төгүл баран, көрөн-истэн кэлбитэ. Ол кинизэ умнуллубат өйдөбүл буолан хаалбыта.

Оскуоланы Чурапчыга бүтэрбитэ, Сэбиэскэй Армия кэжэтигэр Камчаткага сулуспаабыта.

1957 сылтан 1987 сылга дьэиэ тууу учаастагар болуотунньуунан үлэстэбит, элбэх эбийэктэри тутуспута, барыта илии ыарахан үлэтэ этэ. Ыччат комсомольскай биригээдэтигэр үлэлээн, «Коммунистической үлэ удаарынныга» ааты ылбыта. 1965 сыллаахха суолпар куурунун бүтэрбитэ. 1970-1973 сылларга промкомбинатка столярынан таһаарылаахтык үлэстэбитэ. Пенсияга тахсыан иннинэ Чурапчытаабы үстүөрт оскуолатыгар, баһаарынай чааска суолпар-механигынан үлэстэбитэ. Салгыы Чурапчытаабы ыспартыбынай оскуолаҕа завхозтаабыта, кыладыапсыктаабыта. Уолсай үлэтин ыстааһа 40-тан тахса сыл буолбута.

1981 сыллаахха от ыйын 2 күнүгэр ийэбитинээн Анна Афанасьевна Федотовалыын холбоһон ыал буолбуттара, 3 оболоммуттара. Интэринээт-оскуола томторугар сана дьэиэни туттан, ынах сүөһүнү иитэн, обуруот аһын ордон, үлэстэн-хамсаан, 49 сыл 8 ый бииргэ дьоллоохтук, быр-бааччы олобуттара. Барытыгар олус дьосурдаах, мындыр толкуйдаах этэ. Уһаайбатын тупсаҕай ына бэйэтэ оһорбута. Ийэбитинээн биэр көрүүлээх, толкуйдаах этилэр, инкиэн бэйэ-бэйэлэрин ситэрсэн биэрэллэрэ. Оччолорго ханна да чугаһынан суох хааман киирэр кириэстээх подвал, иккис «Сайылык» дьэиэ, кабинилээх отугар сарай, сыбаммат хотон, тэрээһэлээх бааннык, прогоннаах кырыһа, тратуар уо да оһорбута. Онон

биһиги тэлгэхэбит эйгэтэ киһи буолан тахсарбытыгар улахан ийтиини-сыйдыыны бизрдэбэ. Кэрэни кэрэхсии көрөргө, ис-тас бэрээдэктээх, ыраас, харыстаныан буоларга, туох барыта анал мизстэлээх буоларыгар, аабарга-суоттуурга үөрэспитэ.

Аҕабыт дьонно-сэргэбэ үтүө сыйаннааба, элээкэй, ыалдытымсах майгылааба, иһиттэн ыраас тутунуулааба, бэрээдэги себулүүрө. Биһиги дьон быһыытынан хааныстыбаларбыт, сизрдээх олохтук эппиэттинэстээх сыйһаммыт бу барыта аҕабыт, ийэбит барахсаттар үтүөлэрэ, кыһамныыллара, ийтиилэрэ, туоһа да тэннэмээт тапталлара.

Интэринээт - оскуола сыйдыытыгар, улаатытыгар кылааттарын киллэрсибиттэрэ. Интэринээт -оскуола томторо кэлин улаатан, сана чааһынай дьэиэ бөҕө тутуллубута. Онон аҕабыт солбуллубат ыһырыыга сылдьар маастар этэ. Кинитэ суох биэр да ахылаат түспэтэ, оһох оһоһулуубата. Сарсыарда туруора, кыһа утута, дьон көрдөһө кэлэн, ааммыт сабыллыбат буолара. Сатаабата дьэиэ суоҕа. Элбэх ыалга оһорон -мастарын, муустарын тизээн биэрэрэ, аккаастыыр дьэиэ билбэт этэ.

2010 сыллаахха, ийэбит ыарахан ыарыыттан олохтон барбытын кэнниттэн, 9 сыл устата байэтэ дьэиэтин -уогун, хаһаайыстыбатын көрөн-истэн оһорбута. Сир астыырын, чуунаахтыырын, белыктыырын себулүүрө. Идэһэ өлөрүүтэ, балык буоллун, таһынаабы ыалын, аймактарын матарбэт буолара, хайаан да бэрээр үгэстэбэ.

1966 сылтан Компартия чилиэнэ, интэринээт-оскуола томторун коммунистической партия сэкирэтээрэ, быыбар хамыһыһытыгар солбуллубат кэтээн көрөөччү буолара. Улуу Кыайыы параатыгар массынаатын сууян-сотон, кырааскалаан парааты салайар С.И. Никитингэ киллэрэрэ, байыаннай форма кэтэн астынара, Саха -Өрөспүүбүлүкэтин Бырабыыталыстыбатын бэрээсдээтэлин солбууаачы О.В. Балабуина «Ыччаты патриотической итиигэ кылаатын иһин» грамотатынан наһараадалааммыта. Сыралаах үлэтэ сыаналанан, «Коммунистической үлэ удаарынныга», «Үлэ бэтэрээнэ», «Сэри кэмин оһото», «Саха өрөспүүбүлүкэтин баһаары утары сулуоспа туйгуна», «Саха өрөспүүбүлүкэтин тырааныспарга бочуоттаах үлэһитэ» бэлэстэринэн, элбэх мэтээллэринэн, бочуотунай грамоталарынан наһараадалааммыта.

Биһигини харыстаан, дьоммут иккиэн, биирдэ да суламмакка, көрдөрбөккө, уу-чуумпутук бараахтаатылар.

Аҕабыт, эһэбит барахсан сырдык мессуэнэ үйэлэр тухары өйдүүгүр-санаабытыгар, сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуоҕа, умнохтук суоҕа. Күндү аҕабытыгар, эһэбитигэр махталбыт тылынан кыһан этилибэт, тугунан да кэмнэмээт.

Аҕабыт, эһэбит барахсан, быдан дьылларга барысты. Аны ханан да биһигини «Оболорум кэпчилэр дьэиэ» көрсүбэт... Күндү киһибит, уһун уугар сымнабастык угуи, төрөөбүт дойдун буора сылаас суорбөн, сымнабас сыйтык буоллун...

Оболоро, сизэнэрэ, хос сизэнэрэ.

Тапталлаах аҕалара, эһэлэрэ, хос эһэлэрэ, Чурапчы улуунун Болуғур нэһилиэтин олохтооҕо, Аҕа дойдуну Улуу сэриитин кыттыылааба, «Албан аат» 3-с истиэпэнээх, «Хотугу Сулус» уордьаннарын кавалера, «Бойобуой үтүөлэрин иһин», «Кенигсберги ылыы иһин» наһараадалар, Улуу Кыайыы бары үбүлүүдээх мэтээллэрин, «Гражданской килбиэи» бэлэи хаһаайына, Болуғур, Чурапчы нэһилиэктэрин, Чурапчы улуунун Бочуоттаах олохтооҕо, Саха АССР үтүөлээх учуутала, П.А. Ойуунускай аатынан Судаарыстыбаннай бириэмийэ лауреата, барыта 43 кинигэ ааптара уонна холбоһуктаах ааптара

ПАВЛОВ Иван Михайлович

88 сааһыгар улунук, ыараханнак ыалдьан олохтон турсаабытынан тапталлаах оболоругар Наталья Ивановнаба, Михаил Ивановичка, сизэнэригэр, хос сизэнэригэр, аймактарыгар диринг кутурбаммытын тиздэбит.

РФ Федеральная Мунньаһын Федерация Сэбиэтин чилиэнэ Егор Афанасьевич Борисов уонна кини дьэиэ кэргэнэ.

Тапталлаах ийэтэ, Одьулуун нэһилиэтин олохтооҕо АРЖАКОВА Анастасия Васильевна ыарахан ыарыыттан олохтон турсаабытынан, кийимпитигэр, санаспытыгар Анастасия Романовна Ивановаба диринг кутурбаммытын тиздэбит.

Дирингэн Ивановтар, Петровтар.

Холтоҕо нэһилиэгиттэн төрүттээх Чурапчы нэһилиэтин олохтооҕо

ИВАНОВ Семен Николаевич

Бу дыйл, атырдыах ыйын 4 күнүгэр соһуччу олохтон турсаабытын доһотторугар, билэр дьонугар дирингник курутууан туран иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оболоро, ийэ кылына, кэргэнин бииргэ төрөөбүттэрэ.

Кутурбаннырын тиздэглэр.

Холтоҕо нэһилиэгиттэн төрүттээх Чурапчы сапээннэтин олохтооҕо Иванов Семен Николаевич ыалдьан олохтон турсаабытынан, кэргэнигэр Наталья Петровнаба, оболоругар, ийэтигэр Анисия Афанасьевнаба, аҕатыгар Николай Николаевичка, бииргэ төрөөбүттэригэр, чугас аймактарыгар Холтоҕо нэһилиэтин дьаһалтата, дьокутааттара, бэтэрээннэрин Сэбиэтэ.

Күндү бырааттара Сеня ыарахан ыарыыттан соһуччу олохтон турсаабытынан, ийэтигэр Анисия Афанасьевнаба, аҕатыгар Николай Николаевичка, кэргэнигэр Наташаба, оболоругар, аймактарыгар аймактара Романовтар, Тимофеевтар, Третьяковтар, Птицыннар.

Күндүтүк саныыр оболоро Сеня хомолтолоохтук олохтон турсаабытынан, ийэтигэр Асяба, аҕатыгар Николайга, кэргэнигэр Наташаба, оболоругар, бары аймактарыгар Хайахсыт оскуолатын 1966 сыллаахха бииргэ бүтэрбит доһотторо.

Тапталлаах уоллара, Холтоҕо нэһилиэгиттэн төрүттээх Чурапчы нэһилиэтин олохтооҕо Иванов Семен Николаевич эмискэ ыалдьан олохтон турсаабытынан, кэргэнигэр, оболоругар, аҕатыгар, ийэтигэр, убайдарыгар, балтыгар кырдыаҕас адымийэ Мотрена Николаевна Адамова, убайа Борис Николаевич Иванов, Чурапчыттан А.П. Борисова, Ивановтар, Харитоновтар, Васильевтар, Верховцевтар, Эйдемиллердэр, Дьокуускайтан Поскачиннар, Ивановтар, Шамаевтар, Слепцовтар, Адамовтар, Куприяновтар.

Кылаабынай арааһтар эт. - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ
Эппиттиир сэкирэтээр, сурук отдела - А.Н. ЗАХАРОВА
Корреспонденттар - С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА
Таптааны - М.В. ПЕТРОВА
Бачааттанчы - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаараччылар: СР
Правительствоска, Чурапчы улууну
"Саһа олох" редакционнай-издательскай
холбоһук автономнай учреждение,
Российскай Федерация Россиянадаар
СР управленингар 2012 с. кулун тутар
15 күнүгэр регистрациаламыт нумэра -
ПН №ТУ14-0238.

Редакция, издатель,
адырыһа: 878670, Чурапчы
сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
Телефоннарбыт: редактор
- 41-332, отделлар - 41-285,
41-358. E-mail: salaolch@
mail.ru, сайт: salaolch.ru,
instagram: @salaolch

Баччааҕа саһаа: № 59 (11616)
Кэжэһиэ: 2 б.ч. лист
Ахсаан 1050. Хаһыат сыаната: 15

«Саһа олох» суруйуу аһаар саһаа
редакцията аһаарчылар кэлиһи сэл түбүгүр
буһууһа: Чурапчы ыйылар чыһылар
корреспонденттарыгар 41-332-41-358-41-358
баччааҕа саһаа